
EUTSI DAI OGUN ERRI-EUSKERARI

ERRI-EUSKEREAREN EGOEREA

Gaur egun, erri-euskera egoera larrian, ia, ia, il zorian eurkitzen dala, gauza jakina da. Ikusi baiño ez dago orregaz oartu egiteko.

Mailla guztietan: mezu-bideetan, ikasketetan edo iragarkietan, batzuk aitatzearen, "el batua" dalakoa agiri da jaun da jabe. Alde guztietatik laguntza aundi, oparoak bereganatzen dauz: Aldundiak, Udaletxeak eta Euskalerriko Jaurilaritzak diru kopuru izugarriak erabiltzen dabez berari laguntzeko; erri-euskera, jatorra, ostera, bazterrean, txokan, estalduta, ostenduta bezela eta laguntza urriak jasoten geratzen dalarik. Eta, tamalez, ez dau emoten egoera illun onek aldatzeko itxura dauarik.

* * *

EGITEN DANA

Siñisteziña da, ludi edo mundu guztiko izkuntzalarriak miresten daben geure izkuntza oneri gertatzen jakona. Iñun egiten ez dana, emen egiten ari da. Bearbada, gaiñontzekoak baiño jakintsuagoak garealako ete da?

Atzeruntz begiratzen baldin ba dogu, konturatuko gara batuzaleak Euskaltzaindia artu ebenetik gauzak geroago eta okerrago joan dirala euskera errikoia izateko eta, orren ondorio bezela, bera aldeztuten dabenentzako be.

ARERIOAK

"EI Batua"ren aldekoak, Euskaltzaindia euren eskuetan ebela, lortuta egoan euskeraren benetako batasuna, Azkue aundiaren GIPUZKERA OSOTUA, alegia, kendu eta, bere orde, euren "batasuna" ezarri eben... indarrez eta azpikeriz (On Manuel Lekuonari egin eutsuena "jakintsu" barri orre in jokeraren adibide argia da).

Ordu ezkerotik, urte askotxo igaro dira eta gauzak aldatu diranik ez dago esaterik, "el batua" deritxonak nagusi jarraitzen daualako, berari aurre egin leikion guztia zapaltzen dauala.

Euskaltzaindia, gaurkoa, ez Azkue eta beste euskaltzale aundi areik sortutakoa, batuzaleen esanetara dagonez bere babespen osoa eskeintzen dautsa askaketa barri oneri, belaunaldiz belaunaldi gure egunetara eldu jakun erri-euskerari jaramonik egin barik.

***

EMOITZAK ETA EUSKALKIAK

Gizakia bere emoitza aitik ezagutzen baldin ba da, Euskaltzaindia guztiz ezagutua dogula esan lei. Bere erabakia argi dago: "el batua" bakarrik onartuko dau eta ortik at... ezereza.

Era orretan, euskeraren gorputz eta arima diran euskalkiak zeatz eta meatz, sakontasunez, aztertu bearrean, onein berezitasun aberasgarriak ikasi eta zabaldu bearrean, kanpora, erdal izkuntzetara joan egin jaku aitaturako "Akademia" ori.

***

ERDEL-ITZAK

Beraz, ez da arritzekoa, gure mintzo ederra erdal itzez josita ikustea. Frantzieratik zein espanyeratik makiña bat itz kanpotar sartu dauskuez. Eta orren adibide bezela, ementxe doguz batzuk: "espero", "independentzia", "presidente", "kompetentzia", "asanblada", "greba", "xarmangarria", "proposamena", "proposatu"... eta abar luze bat.

Olan jarraitu ezker, euskera ez eze, espanyera eta frantziara be ondo baiño obeto jakin bearko doguz batuzaleak idazten edo esaten dabena ulergarriago egin dakigun. Au da au!!

***

JOSKERA

Dana dala, "el batua"-k ekarri dauskun naste borras-te ori orretan bakarrik geratu izan ba litz... gaitz-erdi. Baiña, leku ederrean!!! Ori gitxi ba litz, joskera bera be erderatzen dabilkiguz eta auxe bai dala albiste larri eta kezkarria, benetan.

Erdal itzak, arrotzak, kanpokoak, zuzendu eta kendu

egin daitekez. Baita, "h" izki ospetsua be. Orrek konponbide erreza dau, borondate on apur batez. Baiña, euskal joskera, geure izkuntzaren oiñarrizko euskarria dala esan leitekena, erderatu ezker. Zelan arteztu edo zuzenduko litzake ori?

* * *

OKERRAK ZUZENDU

Kontuan artu bearrekoa da euskal joskera erderatukeran, euskera ikasten ari diranei ez jakela euskeraz pentsatuaz egiten, erdera utsez baiño. Eta erderaz pentsatu eta oldoztu ezker, euskerarenak egin dau. Ortik urtengo leukena ez litzakelako euskerarik izango, euskal itzez moztutako erdera baiño.

Euskaltzaindia-ko gizon "aundi" orreik jabetzen ete dira gaiaren larritasunez? Oker egotea atsegin izango litzakit, baiña ez dot uste euren errege aukietatik jeixteko asmoz dagozanik euskerearen egiazko egoera ikusteko.

Edozelan be, gauzak txarto dagozan arren, nik ez dot uste berandu danik egiñiko okerrak eta utsak zuzentzeko.

BARRURA BEGIRA

Kanpora, erderara begiratu barik, barrura, euskerearen barrukaldera begiratu bearco gendukela uste dot. Euskerak ditun euskalkietan gauza berezi eta arrigarri ugari aurkitu geinkez-eta: oiturak, ekanduak, esaerak, atsotitzak, izkera ezbaridiñak... eta abar. Danak artu eta baturik euskera bera osotu eta aberastu egiten dabe. Eurak ditualako bere sorburua gure berbeta arrigarri onek.

Euskalkietan bizi dan erri-euskeran datza gurre izkuntzaren geroa. Bizia dalako, gizaldiz-gizaldi igaro egin dalako gurasoengandik seme-alabengana. Berezkoa dalako, labur esanda.

"EI batua", oster, asmatuiko gauza bat baiño ez da. Ezelango tradiziño barik erdal izkuntzetan oiñarrituta. Ori dala-ta, Euskaltzaindiak eta bere batuzaleak ekiten ba dautsoe euren jokabide setatsu eta oker orre-ri, mesede makala egingo dautsoe euskereari.

IÑOR BAZTERTU BARIK

Euskalkiak edo gauza bera dana, erri-euskera ilten lagatea euskerari bere sustraiak kentzea litzake eta sus-

trairik bako landarea igartu eta ilten dan antzera, euskalkirik bako euskera be ilgo litzake eta orduan azaluseri utsa izango lirake negarrak eta atsekabeak.

Erri-euskerak, baiña, ba ditu bere aldezele eta jarraitzailleak, zorionez. Eta, batez be, Akademia edo ele-etxe bat: EUSKERAZAINTZA-EUSKERAREN ERRI AKADEMIA, ain zuzen. Onen kezka eta ardura bizia erri-euskera babestu eta salbatzea da eta orretarako alegin guztiak egiten dauz al dauan neurrian.

Baiña, gorago esan dogun lez, Euskaltzaindia eta bere jarraitzailleentzako "el batua"-tik kanpo ezer ez dagonez, EUSKERAZAINTZA baztertuta geratzen da eta bere baliabideak oso urriak dira. Estu eta larri dabil eta orregaitik gure laguntzaren bearra dauka. Ezinbestekoa jako. 11 ala bizikoa, gaiñeratuko neuke nik.

* * *

ERRI-EUSKERA

Ondorioz, nire asmo-agertze edo proposiziñoia auxe izango litzake: EUSKERAZAINTZA-ren alde gure indar guztiak batu, oizkoa dogun zabarkeria aldendu eta jo ta su lanari ekitea. Erri-euskera zabalduz: idazten eta, batez be, mintzatuz. Zenbat eta geiago izan, indar geiago izango dabe erri-euskerak, onen zaintzaille eta babesle dan EUSKERAZAINTZA-k, eta, azken baten, EUSKERA, gure altxor parebakoak.

Amaiera bezela, auxe gogoratu bear: Erri-euskera dala euskera, gure izkuntza ederra, bere egoera latz orretatik atara leiken bakarra, bere sustraietatik, bere barrutik. Iñundik iñora, kanpotik.

Alegin guztiak egin bear doguz, beraz, euskerari eusten. Eta ori lortzeko, erri-euskera dogu bidea.

MALAX-ETXEBARRIA TAR YON

